

ADLAR TEK BAŞINA CÜMLE OLUR MU?

Dr. Mustafa Altun
13 Ocak 2008

Wittgenstein, "Brown Book" adlı kitabının hemen girişinde bir dil tasarımından söz eder: Yapı ustası çırağına her defasında "tuğla", "kereste", "direk" dediğinde, çırak bunu emir kabul ederek yerine getirir(*)

Yalnızca adları telaffuz etmekle bir isteğin, dileğin ya da buyruğun yerine getirilmesi, dilin yaygın olan işlevlerinden biri olmalı. Öyle ki günlük yaşamda bu türden kullanımlara sıklıkla rastlamamız mümkün.

Tavla, satranç, okey, poker vb. masa başı oyunlarda, spor karşılaşmalarında, eğitim ortamlarında, siyasette, ekonomide...tek tek kelimelere cümle değeri vererek kendimizi ifade edebiliriz: şah, mat, pişti, okey... taç, köşe vuruşu... tebeşir, kalem, defter... sayın başkan, demokrasi, özgürlük... dolar, avro, hisse senedi, tahvil... O halde klasik cümle tanımını bir kez daha düşünmemiz gerekiyor. Gerçi eksiltili cümle adıyla öğeleri eksik bir cümleden söz ediyoruz, ancak verdiğimiz örneklerle eksiltili cümle tanımı arasında tam bir özdeşlik bulunmuyor.

Ez-cümle bütün dil kullanımlarını kapsamasa da, verilen örneklerden hareketle bu türdeki kullanımları sentaktik (cümle bilgisi) açıdan ele almamız gerektiği düşüncesindeyim.

(*)WITTEGENSTEIN, Ludwig (2007), Mavi Kitap Kahverengi Kitap, (Çeviren Doğan Şahiner), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, s. 87. (Bu kitabı özellikle önermek isterim. Dile dair farklı bakışlar içermesi bakımından önemli bir kaynak olabilir.)

Bir eleştiri notu: Bu tarz kullanımların dil bilgisi kitaplarına girmemesindeki temel sebep sanırım Türk dil bilgisinin ağırlıklı olarak filoloji (betik bilimi) odaklı olmasıdır. Belki pragmatik (edim bilimi) alanındaki çalışmaların yaygınlaşmasıyla bu eksiklik giderilebilir.